

et idem est de Episcopo, imo et de Pontifice, si a principio votum hoc modo illi propositum esset, et illud commutasset; ut ergo talia vota commutentur quoad utramque partem præteritam et futuram, oportet distincte proponi. Dices: in votis personalibus qui petit voti commutationem, non oportet ut explicet an fregerit votum, neene, ut totum votum simpliciter commutetur; ergo neque in realibus. Respondetur, antecedens esse verum, quando prior fractio voti, ut sic, non reliquit voti fracti obligationem quoad materiam omissam, sed solam obligationem poenitentiae; tunc enim nihil est commutabile circa præteritum, et ideo est impertinens ad commutationem. Et ita negatur similitudo, quia fractio vel dilatio voti realis semper relinquit obligationem implendi quod omissum est, præter obligationem, quæ semper in futurum nascitur, et ideo oportet distincte proponi, alias non fiet integræ commutatio, sed solius obligationis in futurum, quæ ex vi talis propositionis apprehenditur. Sed quid si in casu proposito poenitens distincte petat commutationem totius voti quoad omnia præterita et futura, nulla tamen facta mentione commutationis factæ a Papa? Respondeo nihilominus commutationem posteriorem esse validam, supposita causa vel æqualitate, quia potest non deest, ut ostensum est, et illa circumstantia est impertinens ad præsentem commutationem, quia poenitens (ut dixi) potest priori cedere, et consequenter ita se gerere, ac si illam non habuisset.

CAPUT XXI.

DE DISPENSATIONE ET COMMUTATIONE VOTORUM
QUÆ SUNT PONTIFICI RESERVATA.

1. *Nulla vota propria Episcopis esse reservata.* — Diximus generatim de dispensatione et commutatione votorum communium; nunc pauca addenda sunt de votis reservatis Pontifici; et quoniam inter illa præcipua sunt castitatis et religionis, de quibus in sequenti volumine in particulari disputandum est, ideo in præsenti brevius agemus, solum ea, quæ generalia sunt attingendo, et quæ ad vota peregrinationum spectant expediendo; quæ autem propriæ fuerint illorum votorum, in proprium locum reservando. Præmittendum etiam hic est, in votis non inveniri proprie vota reservata Episcopis, sicut inveniuntur in casibus seu peccatis reservatis, sed tantum Pon-

tifici. Et ratio est, quia ex vi communis juris omnia vota quoad reservationem sunt propria Episcoporum, seu habentium jurisdictionem Episcopalem, ideoque non oportet ea reservare respectu inferiorum, sed ex se, seu ex genere suo sunt quasi reservata, vel potius extra jurisdictionem illorum, quod non ita est in peccatorum et censorum absoluzione; possunt enim ab inferioribus remitti, nisi reserventur Papæ, vel Episcopis. Hinc ergo est, ut reservatio votorum solum fiat respectu Episcoporum, quatenus aliqua ab eorum ordinaria jurisdictione eximuntur. Possunt tamen ipsi Episcopi, quando alteri suam jurisdictionem committunt, seu delegant, votum aliquod reservare; sed de hoc nihil est jure statutum, et ideo illa reservatio ad factum pertinet, et tanta erit, quanta fuerit explicata, nec de illa oportet plura dicere. Respectu vero Episcoporum solus Papa potest vota reservare, quia solus ille potest jurisdictionem eorum ordinariam restringere, vel ex parte auferre; dispensatio autem votorum ad jurisdictionem ordinariam Episcoporum pertinet, ut diximus. Unde etiam fit (quod pro his quæ dicemus observandum est) ut hæc reservatio stricte interpretanda sit, quia non fit per non concessiōnem jurisdictionis, sed per ablationem ejus, et quasi diminutionem ordinariæ potestatis, quæ non mensuratur per affirmativam regulam, ut scilicet, ea tantum possint Episcopi in dispensandis votis, quæ ipsis inveniuntur concessa; sed per negativam, ut omnia possint quæ ipsis non inveniuntur prohibita, et ideo est propriissima et rigorosa reservatio.

2. *Prima assertio: quæ vota sint tantum Pontifici reservata quoad dispensationem.* — Dico ergo primo: quinque tantum sunt vota Pontifici reservata quoad dispensationem, scilicet, religionis, castitatis, Hierosolymitanum, Romanum, et Compostellatum. Hæc assertio certa est, et communis; duas autem continent partes: una est affirmans reservacionem quinque votorum, alia excludens alia. Circa priorem, est sciendum hanc reservacionem non haberi expressam in jure antiquo, nisi de solo voto Hierosolymitano, in cap. *Ex multa*, de Voto. Imo de illo Canonistæ distinguunt de voto facto in subsidium terræ sanctæ, vel peregrinandi tantum illuc, devotionis aut poenitentiae gratia, et dicunt primum votum ibi reservari, non secundum. Ita Glossa, in dicto c. *Ex multa*; Abbas ibi, in fine, et in cap. 1, in fine, et in cap. *Quod super*, in fine, de Voto; et idem sentiunt ibi Hos-

CAP. XXI. DE DISPENSATIONE ET COMMUTATIONE VOTORUM. ETC.

tiens, et alii; Anton. de Butr., in c. *Scripturæ*, de Voto; Felinus, in cap. *Quod super*, de Fid. instrum. Et videtur sumi ex dicto cap. *Ex multa*. Præterea de voto castitatis aliqui dicunt esse etiam jure reservatum, quia licet in particulari non excipiatur, reservatum censetur ex vi generalis regulæ, cap. *Majores*, de Baptism., quod graviores causæ ad Summum Pontifice sunt referendæ.

3. Et ita hæc tantum duo vota reservata Papæ ponit Panormit., c. 1, de Voto, num. 8; Hostiens. in Sum., titul. de Voto, § Qualiter, et cuius auctoritate, etc. Expressius Petr. Ant. Gambara, de Offic. et potestate legat., lib. 2, sub tit. de Variis ordinar. nominib., n. 177, ubi ait, de jure tantum duo vota esse reservata Papæ, castitatis, et terræ sanctæ redemptionis, seu pro subsidio. Unde generaliter de omnibus votis peregrinationum, quod possint ab Episcopo dispensari, dicit Felin., dicto c. *Quod super*, cum Ant., ibidem. De voto autem religionis nullus ex his auctoribus affirmat aliquid, vel negat in particulari; et Bonaguid., tract. de Dispensat., n. 26, absolute ait, Episcopos posse dispensare in omnibus votis, præter castitatis et subsidii terræ sanctæ; imo D. Thomas, d. q. 88, art. 12, ad 2, tantum illa duo vota enumerat; ille vero, ut existimo, sub castitate, religionis votum comprehendit, de quo in aliis locis statim citandis mentionem facit; duas autem peregrinationes omittit, quia suo tempore forte non erant reservatae. Unde Richard., d. 38, art. 9, q. 2, votum sancti Jacobi dicit posse dispensari ab Episcopo, et idem sentit de voto sancti Petri, quia tantum numerat tria. Non video autem cur magis votum castitatis sit dicendum jure reservatum, quam votum religionis, quia reservatio expressa et in particulari, non magis unius, quam alterius invenitur in jure; generalis autem ratio illius regulæ, quod graviores causæ pertinent ad Papam, non minus convenit voto religionis quam castitatis, cum non sit minus grave; verius autem puto solam illam regulam non sufficere, etiam in voto simplici castitatis.

4. *Unde inducta sit hæc reservatio votorum.* — Hæc igitur reservatio, si antiquitatem respiciamus, magis traditione et consuetudine, quam jure scripto probanda est, ut sentit Sylv., *Votum*, 4, q. 3, ubi solum loquitur de tribus præcipuis; tamen de omnibus quinque idem dixit Soto, d. q. 4, art. 3; et Navarr., n. 75, dicit esse reservata ex stylo Curiæ, et hoc sequuntur omnes recentiores auctores. Et

videtur certe hæc reservatio jam esse facta satis expressa in Extravag. *Et si dominici*, 2, de Poenit. et remiss., per illa verba: *Nisi ex speciali licentia, et certa scientia nostra*. Quamvis enim ibi solum tractet Pontifex de dispensatione, quæ fit virtute litterarum ab ipso Papa emanatarum, nihilominus supponere videtur reservationem, tum quia ob hanc causam non vult comprehendendi in clausula generali; tum etiam quia supponit esse necessariam licentiam specialem Papæ; supponit ergo ab Episcopis dari non posse; ergo supponit etiam ipsos Episcopos non habere nunc ordinariam protestatem ad dispensandum in his votis. Tum denique, quia cum proportione æquiparatur relaxationem horum votorum absolusioni censorum cœnæ Domini, quæ minus reservatae sunt simpliciter, etiam respectu Episcoporum. Hæc ergo sunt propria fundamenta hujus reservationis. Ratio autem, seu congruentia sumenda est ex illo principio, quod graves causæ merito reservantur Sedi Apostolice; hæc autem omnia vota gravia judicanda sunt.

5. Unde loquendo de his votis, prout de facto sunt reservata per usum vel jus novum, non est limitandum votum transmarinum ad illud, quod fuit subsidii gratia, sed simpliciter de voto illius peregrinationis accipendum est, ut sentiunt auctores proxime allegati, et Pandud., 4, d. 38, q. 4, n. 43; et ibi Suppl. Angel., *Votum*, 4, n. 6, licet non constanter; Covar., in c. *Quamvis*, p. 1, § 3, n. 12; Greg. Lop., in leg. 5, tit. 5, et in leg. 5, tit. p. 1, ubi merito rejicit limitationem Angeli dicentes, licet recurrentum sit ad Papam, si tamen dispensatio concedatur ab Episcopo, fore validam, quod certe improbabile est, maxime post dictam Extravagantem, et post constantem consuetudinem, et stylum Curiæ, qui ex Bulla Cruciatæ et similibus satis constat. Nec magis probabiliter loquuntur, qui limitationem illam ponunt in votis Romano et Compostellano, ut idem Angel. indicat; clarius Armill. verb. *Dispensatio*, n. 16; Vival., d. c. 14, n. 63, citans Summam Confess., l. 1, tit. 8, cap. 70. Nam in his votis nec secundum jus habet locum limitatio, quia jus nihil de illis disponit, nec secundum consuetudinem, ut iidem auctores fatentur. Et est per se notum, quia illa vota nunquam fieri consueverunt in subsidium belli, de quo iura loquuntur, quando tractant de voto Crucis.

6. Circa secundam partem assertionis exclusivam super est nonnulla difficultas, quia Div. Thomas 2. 2, q. 184, art. 6, quæst. 183,

art. 4, q. 189, art. 7, et in 4, d. 38, q. 1, art. 4, quæst. 2, dixit omnia vota perpetua reservari Papæ; sed hæc possunt esse multo plura; ergo. Respondet Cajetanus, Soto, et alii, Div. Thomam intelligendum esse de votis per se perpetuis, id est, quæ simpliciter facta sine additione ulla vel limitatione, perpetua sunt, non vero de illis quæ peculiari additione ad totam vitam extenduntur, et ideo per accidens perpetua dici possunt. Sed haec responsio licet quoad aliqua vota difficultatem fugiat, non tamen quoad omnia difficultatem evacuat. Nam imprimis ex illa sequitur, votum accipiendi ordinem sacrum esse reservatum, quia de se perpetuum est. Item votum, verbi gratia, se tradendi hospitali in servum, vel faciendo ibi absolutam promissionem obedientiæ, aut servitutis, ex vi objecti est perpetuum, quamvis nihil addatur. Item votum non ludendi, non comedendi carnes, et similia simpliciter facta, essent etiam vota reservata, quia etiam sunt de se perpetua. Quod amplius declaratur, nam votum religionis ideo est per se perpetuum, quia est de statu perpetuo; ergo omnia vota de statu perpetuo sunt per se perpetua; tale autem est votum clericatus in sacris, et votum servitutis per veram traditionem, et dominii translationem. Votum autem castitatis ideo est per se perpetuum, quia est de objecto negativo non admittendi venereas deletiones, tam licitas quam illicitas. Negatio autem absolute prolatæ omnia tempora negat, et ideo perpetua est; omne ergo votum negativum, absolute factum, erit de se perpetuum, nam est eadem ratio; ut votum non nubendi perpetuum est, et votum non se poluendi, vel votum castitatis conjugalis. Omnia autem illa consequentia, seu illata, contra assertionem sunt.

7. *Votum clericatus non est Papæ reservatum.* — *Objecio.* — *Solutio.* — *Instantia.* — *Responsio.* — Circa hanc difficultatem, primo dicendum est de singulis consequentibus illatis, et postea de assertione. Primum illatum erat de voto clericatus in sacris, de quo assero non esse reservatum. Ita Pet. Ant. Gamb., de Auctor. legat., lib. 10, num. 484; et Navarr., Cons. 18, de Voto, et sequuntur omnes moderni, quos refert Sanc., libro octavo de Matrim., disp. 9, num. 13. Et ratio est, quia illud non est votum castitatis, ut patet ex objecto; nam per se est votum affirmativum, votum autem castitatis est negativum, unde licet ille fornicetur, non peccat contra votum; et licet contrahat matrimonium, et in eo pec-

cet contra votum, non tamen peccabit postea petendo debitum, nec etiam ager contra votum adulterando. Dices: illud objectum includit virtute castitatem. Respondeo includere illam ut promitterem, non ut promissam, quod non sufficit ut præsens votum sit castitatis. Magis enim includit castitatem status religiosus, et nihilominus votum religionis non est votum castitatis, nec inducit per se immediate obligationem ejus, ut postea videbimus. Urgebis, quia perinde est facere votum votandi castitatem, et castitatem votare; qui autem votet clericatum in sacris, consequenter votet votare castitatem. Respondeo concedendo illud votum esse de votanda postea continentia, ut admittit Gambar. supra; nihilominus tamen non est immediate votum castitatis, et hoc satis est ut non sit reservatum, quia reservatio utpote odiosa non extendit ad diversa, etiamsi in multis videantur esse similia. Unde licet quis voveret expresse se facturum votum simplex castitatis, tale votum non esset reservatum, propter eamdem rationem; quia illud votum solum ac per se non obligat ad castitatem servandam.

8. *Votum servitutis propter Deum, vel aliquis similis status de se perpetui, non est reservatum.* — Secundum illatum erat de voto servitutis propter Deum, vel alio simili status de se perpetuo. De quo etiam assero non esse reservatum, quia inter illa quinque non continetur, et licet cum illis conveniat in aliqua proprietate, non satis est ad extensionem faciendam; imo, licet votum sit de aliquo statu, qui ultra perpetuitatem habeat coniunctum votum castitatis, ut est quorundam conversorum, aut quorundam feminarum tertiariorum, quæ beatæ appellantur, et peculiari habiti utuntur, et votum castitatis emittunt. Votum enim de tali statu assumendo reservatum non est, quia neque est votum religionis, ut constat, nec est votum castitatis, licet includat votum de illa emittenda. Et eadem ratione votum obedientiæ extra statum religionis non est reservatum, tum quia de se non est perpetuum, nisi ut annexum religioso statui, extra illum enim fieri potest ad tempus, vel pro tota vita, pro arbitrio votantis; tum quia licet esset perpetuum, non invenitur reservatum, nec censetur tantæ estimationis, ut reservari debuerit, quando extra statum religionis fit, ut postea videbimus.

9. *De votis negativis solum castitatis est reservatum.* — *Votum paupertatis extra religionem non est reservatum.* — Tertium exemplum

erat de votis negativis, de quibus etiam dicimus, quod licet secundum se revera sint perpetua, non sunt reservata, nisi illud tantum quod est de tota materia castitatis, quia ex omnibus votis negativis possibilibus unicum tantum reservatum est, utique castitatis simpliciter; reliqua ergo, quæ vel circa alias materias versantur, vel circa materiam tantum partiale castitatis, reservata non sunt. Priora quidem, quia nullam habent affinitatem euni votis reservatis, nisi in perpetuitate, quæ satis non est. Posteriora vero, quia licet habeant materiam ad castitatem pertinentem, simpliciter non sunt vota castitatis, et reservatio restringenda est. Circa quam ultimam partem multa dicenda occurrerant, sed illa in propriam disputationem de voto castitatis, in sequenti volumine tradendam, remittimus. Atque hinc colligitur, etiam votum paupertatis extra statum religionis factum non esse reservatum, quia, licet negativum sit, et inde videatur de se perpetuum, et de materia gravi, et multum pertinente ad perfectionem, nihilominus de facto non est reservatum, quia nec invenitur talis reservatio in jure, nec consuetudine introducta est. Et forte ratio est, quia tale votum rarum est, vel quia licet paupertas de se sit instrumentum perfectionis, extra statum religionis non solet esse adeo utilis et secura. Et ita de illo voto sentit Navarrus, in Comment. 4, de Regularib., n. 21, § Vigesimum nonum; et Henr., lib. 7, de Indulgentiis, cap. 30, num. 6, lit. F.

10. *Explicatur D. Thomas.* — Ad difficultatem ergo fatemur, regulam illam de votis perpetuis, in rigore acceptam, non esse universalem, nec veram, quia perpetuitas, etiam per se, nec ad reservationem requiritur, ut in votis peregrinationis constat, nec sufficit, ut probant omnia quæ diximus. D. Thomas autem exponendus est juxta subjectam materiam, de qua loquitur; nam in omnibus locis citatis ex 2. 2, loquitur de votis perpetuis, quæ per se pertinent ad statum perfectionis, ut in primo loco aperte declarat; loquitur etiam de votis ordinariis, et usitatis in Ecclesia, qualia sunt votum castitatis aut religionis; nam, licet ibi ponat votum Episcopi permanendi in suo munere, id vocat solemne, et ideo ad præsens non spectat; quale autem sit, videbimus postea tractando de statu perfectionis. In quarto autem, in ipsis verbis ponit restrictionem, si attente legatur, sic enim ait: *Votum religionis, ei alia hujusmodi vota perpetua, solus Papa dispensare potest.* Particula enim hu-

jusmodi limitat sermonem ad vota constitutia aliquo modo, vel respiciens statum perfectionis; videtur autem etiam loqui de votis solemnibus, quæ in 4 censuit dispensabilia, et ideo in plurali dicit: *Et alia vota;* significat etiam hæc vota, sic perfecta et integra, quasi natura sua esse reservata Papæ, fortasse propter gravitatem eorum, propter quam videntur semper fuisse reservata. Nam de votis peregrinationum ait esse Episcopalia, nisi reseruantur, quia hæc reservatio non tam ex intrinseca natura talis materiae oritur, quam ex peculiari institutione vel consuetudine, ut Cajetanus notavit.

11. *Quas restrictiones et extensiones patiantur vota Pontifici reservata.* — Circa eamdem secundam partem assertionis, dubitari potest secundo, quid sub singulis ex quinque illis votis comprehendantur, et consequenter quas extensiones vel restrictiones admittant. In quo puncto multa dici possent de voto castitatis et religionis, sed quia de illis in particulari tractatur sumus, in eum locum omnia, quæ ad illa pertinent, reservamus; quia revera non possunt commode exponi, non declarata prius natura et obligatione talium votorum. De duabus autem votis peregrinationum ad limina Apostolorum, et ad sanctum Jacobum, nihil invenio ab auctoribus traditum, quod adnotare necesse sit; neque in eis aliquid est peculiare, præter ea quæ diximus; alia enim communia sunt ceteris votis peregrinationum, præter reservationem, de qua etiam nihil notandum occurrit, præter ea quæ supra indicavimus, circa modum, quo excipiuntur vel comprehenduntur in indultis concedentibus votorum commutationem.

12. Circa votum autem Hierosolymitanum, seu transmarinum, duo puncta invenio tacta ab auctoribus. Unum est, votum illud esse ampliandum ad omnia vota Crucis. Ita dixit Hostiens., in Sum., tit. de Voto, § Qualiter, et cuius auctoritate, etc., ubi cum dixisset votum transmarinum in subsidium terræ sanctæ non posse tolli sine auctoritate Sedis Apostolicæ, subdit: *Idem puto in voto Crucis cuiuslibet, quia ad ipsum pertinet de talibus judicare.* Non adducit autem ibi probationem, sed remittit ad § ultimum ejusdem tituli; in eo autem solam hanc indicat, quia quoties in aliis casibus prædicatur Crux, seu conceditur indulgentia ejus in expeditionem alicujus belli contra infideles, hæreticos, vel schismaticos, eadem privilegia conceduntur acentibus ad illud bellum, quæ pro expeditione terræ

sanctæ conceduntur, c. *Excommunicamus*, § *Catholici*, de Hæret.; ergo etiam eamdem habet immunitatem, seu reservationem.

13. *Excluditur ampliatio Hostiensis in voto Hierosolymæ.* — Sed hanc extensionem non censeo esse admittendam, quia hæc reservatio ex jure sumenda est, ut diximus: *jus autem solum loquitur de Cruce pro expeditione terræ sanctæ*, ut constat ex d. c. *Quod super his*, et cap. *Ex multa*; ergo non debet ad alia extendi. Probatur consequentia, tum quia sumus in dispositione onerosa; tum etiam quia non est similis ratio, quia in voto transmarino habita est specialis ratio recuperationis terræ sanctæ, propter specialem pietatem, et sanctitatem illorum locorum. Nec satis est quod alia privilegia concedantur, nam illa non pertinent ad reservationem aut materiam votorum, sed sunt indulgentiae, quæ etiam Inquisitoribus, et eorum ministris in certis casibus conceduntur, at videre licet apud Eymeric, 3 part. Directorii, cap. 129 et 130. Imo in tract. de Forma procedendi Inquisit., attributo Joan. Calder., part. 1, sub tit. de Offic. Cruce signat., refertur privilegium Innocentii III, ubi conceditur Inquisitoribus facultas prædicandi Crucem in favorem fidei, signando Cruce voventes suum auxilium ad extirpandas hæreses, et inter alias gratias datur Inquisitoribus facultas commutandi vota officialium Cruce signatorum; addit vero: *Terræ sanctæ votis, aliisque perpetuis, quæ commutationis non admittunt remedium, dumtaxat exceptis.* Cum ergo tam explicite tria illa tantum numerantur, signum clarum est, voto illud assumendi Crucem in aliud finem non esse reservatum.

14. *Votum de applicandis bonis incertis terræ sanctæ aliqui sentiunt reservatum.* — *Excluditur eorum opinatio, et explicatur.* — Aliud punctum notandum est, quod aliqui extendunt hanc reservationem ad votum factum de applicandis bonis incertis in terræ sanctæ subsidium, ita ut tale voto ab Episcopo dispensari non possit, ut illa bona in alios usus transferantur. Ita Angel., *Votum*, 4, quæst. 13, qui erat Redoan., qui addit, etiam per ingressum religionis non posse tale voto auferri, et sequitur Sylvest., *Votum*, 4, quæst. 3, § *Quintum*. Sed hi auctores nullum fundamentum adducunt, et ideo non censeo eorum sententiam admittendam. Nam tale voto distinctum est a voto transmarino, quod reservatur, ut patet ex d. cap. *Quod super his*, quod in principio loquitur de his, qui vovent pro successu terræ sanctæ, *Crucis signo assumpto*, et

de hoc tantum voto explicat Papa, in cap. *Ex multa*, sine speciali licentia sua non posse auferri; ergo ex vi juris solum illud voto est reservatum. Nulla autem consuetudine ostendi potest reservationem esse extensam ad votum dandi bona incerta in subsidium terræ sanctæ; ergo non est id sine fundamento asserendum. Alias etiam esset dicendum, omne voto faciendi eleemosynam locis piiis terræ sanctæ esse reservatum Papæ, et vota restituendi debita (quæ incertis seu ignotis creditoribus debentur) in subsidium terræ sanctæ esse reservata, etiamsi nullum sit bellum pro illa recuperanda: hoc autem est præter intentionem jurium, et sine fundamento.

15. Unde illa reservatio, quatenus est juris, et pro subsidio, solum habet locum, quando predicator Crux pro expeditione belli ad recuperationem terræ sanctæ, et fit voto in subsidium ejus, assumpta Cruce, quod voto, etiamsi sit de subsidio personali, per reale redimitur a Papa, quando aliter non potest impleri, et de tali voto judicium ferendum esset per se loquendo juxta intentionem voventis; jam vero reservatio ex consuetudine extenditur ad voto peregrinationis transmarinæ, quod omni tempore fieri potest. At vero alia vota eleemosynarum, sive ex bonis propriis, sive ex debitibus incertis, etiamsi fiant in favorem terræ sanctæ, nullo modo inveniuntur reservata, sed sequuntur regulam supra datum de votis factis in favorem alicujus pii loci. Nam si non est acquisitum jus tali loco, possunt per Episcopum dispensari; si autem sit jus acquisitum, solus Papa dispensare poterit, non propter reservationem, sed quia solus ipse est supremus dispensator bonorum et iurium ecclesiasticorum.

16. *Votum de domo Lauretana risenda falso asseritur reservatum.* — Præterea occurrit advertendum, circa hunc numerum votorum peregrinationum, Navar., in Comment. 1 de Reg., num. 21, § *Vigesimum nonum*, exceptis dictis quinque votis, hæc verba addidisse: *Quibus hodie annumeratur voto visitandi domum gloriosam gloriissimæ Virginis Mariae Lauretanam.* Quod additum valde novum et singulariter videtur, estque ab eodem auctore tam in Manuali quam in consiliis prætermisso. Et quod mirum est, nullam probationem, vel ex consuetudine, vel ex stylo Curiae, aut aliquo rescripto Pontificio adducit. Nec memini me vidisse fieri exceptionem illius voti in aliquo privilegio, vel jubilæo, aut alia generali concessione dispensandi in votis. Quapropter

non censeo esse facile credendam illam additionem sine majori probatione. Unde non dubito quin sub facultate generali ad dispensandum in votis Lauretanum comprehendatur, quia ex consuetudine nulla habet specialitatem. Et inde a fortiori fit ut Episcopus possit in illo dispensare.

17. *An possit voto reservari ex intentione voventis?* — *Resolutio negativa.* — Ultimo circa hunc numerum interrogari potest, an possit augeri ex voluntate et intentione voventis, id est, an possit quis ita se voto suo obligare, ut intendat efficaciter, quod a nemine tolli possit, nisi a Papa, atque suum voto reservatum efficere, licet alias non sit. Respondeo, non esse hoc in potestate voventis, quia reservatio consistit in ablitione, vel non concessione jurisdictionis; subditus autem, quantumcum conetur, non potest Episcopum sua jurisdictione privare. Item alias etiam posset facere voto indispensabile per Papam, si id intenderet. Item in peccatis non potest quis facere ut peccatum suum sit reservatum, etiamsi id intendat, vel promittat. Idem ergo est in votis, quia est eadem ratio. Illa ergo intentione in hoc sensu vana est, et ex ignorantia profecta. Ad summum ergo posset quis se obligare ad non petendam vel acceptandam dispensationem, nisi a Summo Pontifice, et tunc de tali voto judicandum est, sicut de voto non petendi dispensationem, de quo supra, lib. 2, c. 11, dictum est.

18. *Secunda assertio: predicta quinque vota, et quoad commutationem et quoad dispensationem sunt reservata.* — Dico secundo: predicta quinque vota non solum quoad dispensationem, sed etiam quoad commutationem reservata sunt. Est certa et communis sententia, quæ ex eisdem principiis ostendenda est. Nam cap. *Ex multa* aperte loquitur de commutatione, et redemptione, quæ commutatio quedam est. Item Extravag. *Et si dominici*, de sola commutatione loquitur, sub illa comprehensio dispensationem; nam qui commutare non potest, multo minus poterit dispensare. Usus etiam ita observat, et stylus Curiae. Unde cum Bullis Cruciatæ, jubilæis, et similibus ordinarie non concedatur nisi commutandi facultas, excipi solent hæc vota, vel omnia, vel aliqua pro amplitudine concessio- nis. Et ratio est eadem, quia propter gravitatem talium votorum et causarum, conveniens judicatum est, ut in propria specie solvantur, neque aliud liceat sine Summi Pontificis arbitrio aut licentia.

20. *Exceptio de voto religionis per quod omnia commutantur.* — Solum videtur facienda exceptio de voto religionis, in quod possunt omnia commutari, juxta cap. *Scripturæ*, de Voto. Et tunc dici posset, illam commutationem fieri ex vi juris, et non ab homine, prout nos loquimur. Advertere autem oportet, voto religionis dici posse constitutivum, vel promissivum religionis. Constitutivum voco illud, quod emittitur in professione religionis, quod ordinarie est soleme. Promissivum est voto simplex religionis, id est, ingrediendi, aut assumendi statum religiosum. Dictum ergo cap. *Scripturæ*, videtur loqui de voto con-

stituente religiosum; nam, licet hac voce non utatur, illud significat, cum ait licitum esse quocumque temporale votum *in perpetuum religionis observantiam commutare*. Nam sola promissio simplex religionis non potest dici perpetua religionis observantia; loquitur ergo de assumptione ipsius status per professionem. Unde fit imprimis, ut non oporteat ibi comprehendendi votum castitatis, tum quia illud non est temporale, sed perpetuum; tum etiam quia illud non commutatur, sed solidatur per statum religiosum. De cæteris autem votis, verum est commutari posse in illum statum, de qua commutatione, quomodo fiat, postea suo loco generaliter dicemus. Proprie autem non credo posse commutari in simplex votum religionis, posteriori et usitato modo intellectum, ita ut per illam commutationem ipso facto alia vota extinguantur. Nam licet votum peregrinationum possit suspensi per ipsum ingressum ad probationem religionis, et consequenter possit etiam per votum simplex religionis impediri eorum executio, inchoando prius executionem voti religionis, nihilominus talia vota non extinguuntur per illam commutationem, vel promissionem religionis. Nam si quis in eo statu non perseveret, et habitum religionis dimittat, tenebitur votum peregrinationis reservatum implere; vel, licet votum religionis quis emiserit, si illud non implet, sive per excusationem, quæ non impedit peregrinationem, sive per dispensationem, tenebitur aliud votum implere. Et ita inter illa quinque vota simplicia et reservata nunquam admittitur propria commutatio sine Pontificis auctoritate. Hic vero statim occurrebat dubium, an semel commutatum aliquod ex his votis, onus pro illo impositum reservatum maneat. Sed hoc in capite præcedenti expeditum est, quia ad naturam commutationis explicandam pertinebat.

CAPUT XXII.

DE VOTIS CONDITIONALIBUS, QUANDO ET QUOMODO RESERVATA SINT.

1. *Punctum difficultatis.* — Hæc quæstio generalis est omnibus votis reservatis, et frequentissime occurrit, tam in votis peregrinationum reservatarum, quam in aliis, et ideo necessaria hoc loco visa est. Ratio autem generalis dubitandi in ea est, quia reservatio hæc stricte est interpretanda, quia coarctat potestatem dispensandi, quæ favorabilis est,

maxime quia etiam potestatem ordinariam restringit; ergo solum comprehendit illa vota, quæ simpliciter talia sunt; sed hujusmodi tantum sunt vota absoluta et determinata, nam vovere sub conditione, non est simpliciter vovere talen rem; ergo talia vota non comprehenduntur sub reservatione, quæ fit simpliciter de voto eundi Hierosolymam, vel similibus. In contrarium vero est, quia dici non potest nulla vota conditionata esse reservata; nam votum hoc, Si pater decesserit, religionem ingrediar, idque promitto, reservatum est, et similia; ergo esse conditionatum non obstat reservationi; ergo omnia conditionata erunt reservata circa materiam proportionatam, quia non est major ratio de una conditione, quam de alia. Quæstio hæc et ratio proposita locum habet, non tantum in votis conditionalibus puris, sed etiam in poenitibus, de quorum distinctione diximus in lib. I, cap. ult. Verumtamen, majoris claritatis gratia, in hoc capite solum de conditionatis, in sequenti de poenitibus dicemus, et postea de disjunctivis aliquid addemus. In conditionalibus item sunt distinguendi duo status: unus est ante impletam conditionem, alius post eventum conditionis, juxta quos duo sunt dubia.

2. *Primum dubium: an votum transmarinum conditionatum ante adventum conditionis sit reservatum.* — *Prima sententia.* — Primum ergo dubium est, an votum transmarinum, verbi gratia, sub conditione factum, ante eventum conditionis sit reservatum, vel possit per Episcopum dispensari, seu commutari. Et idem semper est intelligendum de cæteris, et loquimur præcise de conditionali, ut a poenali distinguitur. Prima sententia dicit, tale votum contineri sub reservatis; tenet Soto, lib. 7 de Justit., q. 2, art. 1, ad 4, et q. 4, art. 3, quem sequitur Arag., d. q. 88, art. 12, in dubio de Votis poenal.; et videtur idem sentire Valent., 3 tom., disp. 6, q. 6, part. 7, circa finem; Navar., cap. 12, n. 43; Cord., in Sum., q. 152; Guttier., lib. 2 Quæstionum canon., cap. 22, num. ult.; Azor, tom. 1, lib. 11, cap. 19, q. 13, et aliqui alii moderni. Ratio est, quia votum conditionatum, quod non est poenale, est votum directum de materia sub conditione promissa, et ex directa intentione et affectu illius fit; ergo si materia illa est reservata, votum illud, etiamsi conditionale sit, est reservatum, quia est verum votum castitatis aut religionis, etc. Secundo declaratur, quia votum conditionale statim obligat quoad

CAP. XXII. DE RESERVATIONE VOTORUM CONDITIONALIUM

vinculum voti, ut supra visum est; ergo statim consummatur in ratione voti, solumque suspenditur executio quoad actum promissum, ratione conditionis. Quod non satis est ut illud non sit simpliciter votum talis materiæ; nam qui votet religionem, suspendens per intentionem executionem per unum vel duos annos, verum votum religionis emitit, quod plane reservatum est; ergo idem dicendum est, licet talis suspensio fiat per adjectam conditionem. Accedit, quod sæpe tale votum obligat statim ad aliquos actus, vel omissions; ut si sit votum castitatis, aut religionis, obligat ad non contrahendum matrimonium ante expectatum eventum conditionis; peccabit enim quis contra votum, antea contrahens et consummans matrimonium; et similiter alia cum proportione obligant ad expectandum conditionis eventum, et vitanda impedimenta, quæ tunc possent facere impossibilem plenam voti executionem. Signum ergo est, has esse veras promissiones talium materiarum cum dilatione executionis, quod non obstat quominus sint vera vota. Tertio probatur inductione; nam primo, in voto ingrediendi religionem, vel eundi Hierosolymam, si pater obierit; secundo, si frater natu major haberet filios; tertio, servandi castitatem, nisi frater moriatur sine filiis: hæc enim conditionalia sunt, et tamen in eis non potest Episcopus dispensare, quia revera sunt vota castitatis, religionis, aut transmarinum, et in communī aestimatione talia censentur; ergo.

3. *Resolutio.* — *Vota conditionalia, qua talia, non esse reservata.* — *Contractus sub conditione factus non est contractus perfectus.* — Nihilominus probabilis censeo, vota conditionalia, quamdiu in illo statu permanent, non esse reservata. Ita tenet Tolet., lib. 4 Summæ, c. 19, in fine; refert Victor. Item Ledesm., 2 p., Sum., tract. 10, c. 8. Insinuat Emmann. Rod., 2 p. Sum., cap. 97, in fine. Tenet Lessius, lib. 2, cap. 4, dub. 13; et Sanc., lib. 8, disput. 10, num. 12 et 13, et refert Perez, Vegam, et Ant. Gomez. Ratio præcipua est, quia votum conditionatum, non impleta conditione, nondum est consummatum et perfectum votum, et ideo ad illud non extenditur reservatio. Consequens supponitur ut clara, ex regula supra posita, quod reservatio est odiosa et restringenda, ut in materia etiam de casibus reservatis alibi ostendimus. Antecedens patet, quia contractus sub conditione factus non est perfectus contractus, ut in sponsalibus, matri-

monio, et similibus videre licet; votum autem est quasi quidam contractus cum Deo; ergo. Item votum conditionatum conditione non impleta non obligat simpliciter, id est, non obligat ad materiam sub conditione promissam, sed solum ad expectandum eventum conditionis; ergo pro illo statu non potest dici votum simpliciter talis materiæ, castitatis, etc. Item, qui solum sub conditione votet religionem, verbi gratia, nondum consentit plene in religionem, sicut qui ducit uxorem sub conditione, nondum consentit in matrimonium plene; ergo neque in obligationem plene consentit, neque habet propositum simpliciter servandi castitatem; ergo nec votum illud pro illo statu est simpliciter votum castitatis. Atque ita votum conditionatum, ut sic, includit conditionem valde dimicentem rationem voti respectu materiæ tantum sub conditione promissæ, ac subinde non est votum simpliciter tale, nec reservatum. Confirmatur ac declaratur: nam si lata esset excommunicatio contra voventem Hierosolymam tali tempore, et aliquis voveret ire, sub conditione, *Si uaris venerit*, non incurriter excommunicationem, quamdiu non esset impleta conditio; sicut qui contraheret matrimonium clandestinum conditionatum, non inciperet censuram, etiamsi esset imposta in contrahentem clandestinæ; signum est ergo omnes actus, qui requirunt absolutum consensum ad perfectam obligationem, si sub conditione fiant, non esse consummatos pendente conditione, et consequenter non esse tales simpliciter, nec venire sub tali voce simpliciter posita, praesertim in odiosis et restrigendis.

4. *Confirmatur resolutio ex solutione rationum in contrarium.* — *Ad primam.* — *Advertisendum.* — Maxime vero confirmabitur hæc resolutio, expendendo rationes oppositas; nam cum simus in materia odiosa, et hæc pars favorabilis sit, eo ipso quod contraria non probatur, fit hæc credibilius. Ratio ergo prima alterius opinionis ex dictis enervatur, quia, licet votum conditionatum sit verum votum, non tamen est votum simpliciter castitatis aut religionis, sed tantum secundum quid. Unde non sufficit quod fiat ex affectu castitatis, ad votum simpliciter. Deinde addo, quod notandum est, talia vota non semper fieri ex affectu ad materiam sic promissam, sed ad aliud commodum, propter quod promittuntur sub conditione; ut, verbi gratia, cum in mortis periculo quis promittit peregrinationem, si evaserit, non id facit ex affectu peregrinatio-